

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΕΕ/ΤΚΜ ΠΡΟΣ ΑΝ. ΥΠΟΥΡΓΟ ΠΕΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Τις θέσεις και τις προτάσεις του για την έκθεση της Επιτροπής Χωροταξικής και Πολεοδομικής Μεταρρύθμισης, σε ό,τι αφορά το νέο σύστημα χωρικού σχεδιασμού, κοινοποιεί το ΤΕΕ/ΤΚΜ, με επιστολή προς τον αναπληρωτή υπουργό ΠΕΚΑ, Σταύρο Καλαφάτη.

Στόχος της ακόλουθης επιστολής, που εστάλη στις 8/1/2013 και υπογράφεται από τον πρόεδρο του ΤΕΕ/ΤΚΜ, Τάσο Κονακλίδη, είναι η συνεισφορά του Τμήματος στη διαμόρφωση ενός νέου ευέλικτου θεσμικού πλαισίου για τον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό.

Γενικές επισημάνσεις

Καταρχάς, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το πρόβλημα του ελληνικού συστήματος χωρικού σχεδιασμού έχει να κάνει πρωτίστως με την αδυναμία των δομών που ασχολούνται με το σχεδιασμό να παράξουν και να εφαρμόσουν συγκροτημένη πολιτική με αποτελεσματικό τρόπο. Το συγκεκριμένο ζήτημα αναφέρεται μόνον ακροθιγώς στο κείμενο που δόθηκε στους φορείς. Εφόσον, λοιπόν δεν αντιμετωπιστούν οι δομικές αδυναμίες του ελληνικού συστήματος σχεδιασμού, είναι δύσκολο να μιλάμε για «μεταρρύθμιση». Οι προτεινόμενες αλλαγές είναι διαχειριστικού τύπου, προκειμένου ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός να καταστεί λειτουργικότερος, που και αυτό εν τέλει αποτελεί ουσιαστικό ζητούμενο στις μέρες μας.

Ακόμη, η «χωροταξία» και η «πολεοδομία» είναι τομείς με μεγάλο εύρος, που για να το ελέγξουν χρειάζονται παράλληλες αλλαγές και σε άλλα πεδία (από το Σύνταγμα έως τη νομοθεσία του Καλλικράτη, τη δασική νομοθεσία, τη νομοθεσία απαλλοτριώσεων, τη φορολογική μεταχείριση της ακίνητης ιδιοκτησίας, τον τρόπο διαχείρισης της αγροτικής γης και πολλά άλλα). Αποτελεσματικά κίνητρα, αντικίνητρα, αποτελεσματικοί πολεοδομικοί μηχανισμοί δεν μπορούν να προκύψουν εάν περιοριστεί κανείς μόνο στο στενό πλαίσιο της χωροταξικής και πολεοδομικής νομοθεσίας. Από το κείμενο προτάσεων προκύπτει ότι οι προωθούμενες αλλαγές αφορούν αποκλειστικά τον «πυρήνα» της χωροταξικής και πολεοδομικής νομοθεσίας (πρωτίστως δηλ. στο Ν. 2508/97, στο Ν. 2742/99 και στις παράγωγες πράξεις), επομένως μετά την ολοκλήρωση της τροποποίησης των σχετικών Νόμων θα πρέπει να υπάρξει συνέχιση της προσπάθειας από μέρους του Υπουργείου, προκειμένου να συντονίσει και τους υπόλοιπους φορείς προς τις επιδιώξεις του και τις πολιτικές του.

Επί της διαδικασίας

Επί της ακολουθούμενης διαδικασίας επισημαίνονται τα εξής:

- Η απουσία του Τεχνικού Επιμελητηρίου από την Επιτροπή αποτελεί παράλειψη, όχι μόνον επί του τυπικού, αλλά και του ουσιαστικού σκέλους της διαδικασίας.
- Ως Περιφερειακό Τμήμα έχουμε ζητήσει τη συμμετοχή χωροταξικών – πολεοδόμων από την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας στις εν λόγω επιτροπές, προκειμένου να επιδιωχθεί

τουλάχιστον ευρύτερη περιφερειακή εκπροσώπηση, αν όχι η ανανέωσή τους. Στην ελληνική περιφέρεια, εν γένει, ζουν και εργάζονται ελ. επαγγελματίες χωροτάκτες – πολεοδόμοι, η εμπειρία των οποίων δεν υπολείπεται σε τίποτα από αυτήν συναδέλφων τους στην Αττική και οι οποίοι μπορούν να κομίσουν νέες προτάσεις και ιδέες σε τέτοιου τύπου Επιτροπές. Η επισήμανση αυτή ισχύει και για τις επιτροπές που λειτουργούν και πραγματοποιούνται θέματα που αφορούν άλλες ειδικότητες συναδέλφων μηχανικών.

- Θα ήταν χρήσιμο να περιγραφεί το χρονοδιάγραμμα των εργασιών της Επιτροπής, να υπάρχει διαρκής ενημέρωση και ανοικτή γραμμή επικοινωνίας κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης, στοιχείο που συνεπάγεται τον ορισμό συγκεκριμένου προσώπου ως σημείο επαφής από πλευράς του Υπουργείου. Είναι γνωστό ότι το έργο της Επιτροπής συνδέεται με αντίστοιχη μνημονιακή υποχρέωση που έχει αναλάβει η Χώρα (αν και η αναδιάρθρωση του νομοθετικού πλαισίου για τον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό θα έπρεπε να έχει γίνει εδώ και χρόνια). Το γεγονός ότι το έργο της Επιτροπής θα πρέπει να ολοκληρωθεί σε ελάχιστο χρόνο και ότι η διαβούλευση προωθείται με επείγουσες διαδικασίες συνεπάγεται την ανάγκη εγρήγορσης από πλευράς όλων, προκειμένου να υπάρξει το βέλτιστο δυνατό αποτέλεσμα για ένα τόσο σημαντικό θέμα με αυτά τα αυστηρά χρονικά περιθώρια.

- Παράλληλα, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το κείμενο που δόθηκε στη διαβούλευση είναι ιδιαίτερα συνοπτικό, γεγονός που ενέχει τον κίνδυνο παρερμηνείας των προθέσεων της Επιτροπής και του Υπουργείου.

Ενότητες I, II & III

Τα προβλήματα, οι στόχοι και οι άξονες της μεταρρύθμισης, όπως προτείνονται στο κείμενο, είναι εν γένει αποδεκτά και σε μεγάλο βαθμό συμπίπτουν με τα όσα έχουν κατά καιρούς επισημανθεί από τη Διοικούσα Επιτροπή του ΤΕΕ/ΤΚΜ σε επιστολές προς το Υπουργείο. Εντοπίζονται, ωστόσο, τα εξής:

- Δεν υπάρχει αναφορά σε ένα μοντέλο σχεδιασμού με το οποίο θέλουμε να προσομοιάσουμε ή στοιχεία του οποίου θέλουμε να αξιοποιήσουμε. Ποιο σύστημα σχεδιασμού θεωρούμε αποτελεσματικό και ικανό να προσαρμοστεί στα δικά μας δεδομένα και γιατί; Ποια τα μειονεκτήματα και ποια τα πλεονεκτήματά του;

- Δεν υπάρχει πουθενά στο κείμενο αναφορά στην ανάγκη ενσωμάτωσης στο σχεδιασμό των κατευθύνσεων του σύγχρονου χωρικού σχεδιασμού (εδαφική συνοχή, πόλη μηδενικού άνθρακα, έξυπνη πόλη, βιώσιμη κινητικότητα, κ.ά.), παράμετροι αναγκαίες για το μελλοντικό σχεδιασμό της Χώρας, τις βάσεις του οποίου καλούμαστε να βάλουμε.

- Δεν προκύπτει να αποδίδεται η δέουσα βαρύτητα στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δομών της δημόσιας διοίκησης και αυτοδιοίκησης, που έχουν επιφορτιστεί με την υλοποίηση του σχεδιασμού.

Η αναφορά στον ελλιπή συντονισμό των επιπέδων σχεδιασμού ή στη βελτίωση της θεσμικής/ οργανωτικής συγκρότησης και λειτουργίας είναι ιδιαίτερα γενική και σε καμία περίπτωση δεν επισημαίνει τις παραμέτρους που χαρακτηρίζουν τις δομές αυτές και τη λειτουργία τους, όπως ο συγκεντρωτισμός στη λήψη αποφάσεων και η σύγχυση ρόλου και αρμοδιοτήτων της κεντρικής διοίκησης με την εμπλοκή της στην υλοποίηση τοπικών μελετών και την ταυτόχρονη ελλιπή παροχή κατευθύνσεων προς τον υποκείμενο σχεδιασμό (ενδεικτική η περίπτωση του χειρισμού της δημόσιας περιουσίας στα ΓΠΣ/ ΣΧΟΟΑΠ), ιδίως δε αν ληφθεί υπόψη ότι έστω και ακροθιγώς θίγεται στη συνέχεια του κειμένου το ζήτημα της αποκέντρωσης των αποφάσεων. Σημαντικό, επίσης, πρόβλημα αποτελεί η υποστελέχωση των φορέων του σχεδιασμού, ευθέως αναντίστοιχη του πλήθους των δομών και μηχανισμών που προβλέπει το θεσμικό πλαίσιο και που σε πολλές περιπτώσεις δεν λειτουργήσαν ποτέ.

Τα ανωτέρω συνηγορούν στο ότι χρειάζεται σημαντική προσπάθεια από πλευράς επισπεύδοντος φορέα (ΥΠΕΚΑ) για τη γρήγορη ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας και παράλληλα η μέγιστη δυνατή συνδρομή όλων μας, με πνεύμα συνεργασίας και ομοψυχίας.

Ενότητα IV

Σε σχέση με την Ενότητα IV και εφόσον το ζητούμενο είναι η μείωση των επιπέδων σχεδιασμού επισημαίνονται τα εξής:

- Καταρχάς, ενώ ορθά έχει τεθεί ως στόχος η μείωση των επιπέδων σχεδιασμού, ωστόσο, στην πράξη κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να επιτυγχάνεται. Το γεγονός ότι ορισμένα από τα προβλεπόμενα σχέδια αποκτούν πλέον κατευθυντήριο ή στρατηγικό χαρακτήρα, δεν συνεπάγεται την απαλοιφή τους, αν και ενδέχεται να βελτιώσει τη λειτουργικότητα του σχεδιασμού, υπό προϋποθέσεις.

- Με βάση την πρόταση, το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΓΠΧΣΑΑ) θα αποτελεί κείμενο αρχών – πολιτικής και τα Ειδικά Πλαίσια διατηρούνται και θα έχουν κατευθυντήριο χαρακτήρα. Επίσης, αθροίζονται σε ένα επίπεδο (το 2) τα Περιφερειακά Πλαίσια, τα Ρυθμιστικά Σχέδια Αθηνών – Θεσσαλονίκης και τα Ρυθμιστικά Σχέδια των μικρότερων πόλεων. Εκτιμάται ότι θα πρέπει να ληφθεί πρόνοια, προκειμένου το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΓΠΧΣΑΑ) να μην αποτελέσει απλή έκθεση. Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί πρόνοια προκειμένου τα Ειδικά Πλαίσια να αφορούν σημαντικούς τομείς της παραγωγής και των υποδομών και να αποφευχθεί ο «πληθωρισμός» της παραγωγής τέτοιων Πλαισίων. Στη λογική της μείωσης των επιπέδων σχεδιασμού εκτιμάται ότι θα πρέπει να διερευνηθεί η δυνατότητα ενσωμάτωσης των κατευθύνσεων του εθνικού και των ειδικών πλαισίων σε ενιαίο κείμενο κατευθύνσεων, απαλείφοντας γενικότητες, αοριστίες, ευκολογία και αντιφάσεις. Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται ότι οποιαδήποτε